

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี

บรรยายพิเศษ เรื่อง “การเรียนรู้จากการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ตามโครงการสัมมนาวิชาการกิจกรรม Lunch Talk ครั้งที่ 3 เพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรของกระทรวงการคลัง เปิดโอกาสให้ได้รับความรู้ เพิ่มมุมมองในการทำงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความเชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิ

องคมนตรีกล่าวถึงการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลายประเด็นหลายแง่มุม ซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2513 ว่า “...ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจ ไม่กระทำสิ่งใดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม เราต้องฝืน ต้องต่อต้านความคิดและความประพฤติกุศลทุกอย่าง ที่รู้สึกว่าจะขัดกับธรรมะ

เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม ถ้าเรา ร่วมกันทำเช่นนี้ได้จริงๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้นๆ ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป และจะช่วยให้ พื้นดินดีขึ้นได้เป็นลำดับ...” (พระบรมราโชวาท พระราชทาน เพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคม ทั่วประเทศ ครั้งที่ 12 ที่จังหวัดอยุธยา)

จากพระบรมราโชวาทของคัมภีร์แบ่งใจความออกเป็น 2 ประเด็นคือ 1) ต้องรู้จักข่มใจไม่ทำสิ่งไม่ดี ไม่ตกไปเป็น

การเรียนรู้จากการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (1)

เหยื่อของความไม่ดี และ 2) ต้องกล้าและบากบั่นที่จะทำความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม

2. พระปฐมบรมราชโองการ “เราจะต้องแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระบรมราชโองการนี้เราสามารถนำหลักการไปใช้ได้คือ 1) ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักธรรม และ 2) เป้าหมายเพื่อประโยชน์และเพื่อความสุขของประชาชนไทย

3. หลักการปฏิบัติพระราชทาน เคยรับสั่งไว้ว่าใครก็ตามจะทำหน้าที่การงานใดจะต้องกำหนดสิ่งเหล่านี้ให้ชัดเจน

1) ขอบเขตของงาน ถ้าไม่ได้กำหนดขอบเขตของงานเราอาจจะไปทำสิ่งอื่นที่มันนอกขอบเขตของงานก็ได้ และทำให้งานในขอบเขตเราทำไม่เต็มที่ก็ได้ เกิดความสับสนขึ้นมา

2) เป้าหมายของงาน ถ้าไม่กำหนดเป้าหมายก็วัดผลไม่ได้ อาจทำให้งานเสียเปล่า

3) หลักการทำงาน

4. แนวทางปฏิบัติพระราชทาน พระราชทานแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

1) เร็วๆ เข้า 2) ลดขั้นตอน 3) ช่วยเขาให้ช่วยเหลือตัวเอง และ 4) ปิดทองหลังพระ

5. หลักการทรงงานของพระเจ้าอยู่หัว คือ 1) หลักคิด : จะทำอะไร? เพื่อใคร ประโยชน์อย่างไร 2) หลักวิชา : ศึกษาให้รู้จริงว่าจะทำงานที่กำหนดแล้วอย่างไรจึงจะประหยัด เรียบง่าย และให้ประโยชน์สูงสุด และ 3) หลักปฏิบัติ : ออกแบบระบบงาน หลักปฏิบัติที่ดี ประเมินผล ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

6. เงื่อนไขการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1) เงื่อนไขคุณธรรม

“ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์”

2) เงื่อนไขหลักวิชา “ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน”

3) เงื่อนไขการดำเนินชีวิต “ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ”

7. หลักในการตัดสินใจ “ทางสายกลาง” การจะตัดสินใจอะไรทั้งทางด้านนโยบายและการปฏิบัติ ขอให้นึกถึงความพอเพียง แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1) พอประมาณตามอัตภาพ (พอในความคิด คำพูด และการปฏิบัติ)

2) ความมีเหตุผล (ตามกฎหมาย วิชาการ คุณธรรม)

3) ไม่กระทบต่อ “ภูมิคุ้มกัน หรือความเข้มแข็ง” ของตนเอง ครอบครัว องค์กร ชุมชน ประเทศชาติ

8. การสร้างภูมิคุ้มกันหรือความเข้มแข็ง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1) ภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ (เศรษฐกิจ, การเงิน ฯลฯ)

2) ภูมิคุ้มกันด้านสังคม (การศึกษา, สุขภาพ, คุณธรรม)

3) ภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม (นโยบายสีเขียว)

4) ภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม (ไทย, ท้องถิ่น)

9. นักพัฒนาชนบทเวลาไปมีประสบการณ์ที่หมู่บ้านไหน จังหวัดไหน มักจะเสียดิตความสำเร็จ และเมื่อไปเป็นผู้เชี่ยวชาญอีกจังหวัดหนึ่ง ก็อยากจะถ่ายทอดจากจังหวัดเดิมมาที่จังหวัดใหม่ โดยที่ไม่พิจารณาปัจจัยที่เป็นท้องถิ่นอีก 2 ปัจจัย คือปัจจัยเรื่องของภูมิประเทศ ปัจจัยของคน ที่นั่นจะเหมือนหรือต่างจากที่เดิมหรือไม่ เดิมท่านใช้คำว่า ภูมิศาสตร์สังคมศาสตร์ ตอนหลังใช้คำว่า “ภูมิสังคม” ซึ่งมาจาก ภูมิศาสตร์ + สังคมศาสตร์

ดังนั้นการพัฒนาต้องคำนึงถึง 1) ภูมิประเทศของพื้นที่นั้น 2) สังคมวิทยาของคนในพื้นที่นั้น ได้แก่ นิสัยใจคอ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

10. องค์กรรวม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดอย่างองค์รวม คือ 1) คิดอย่างองค์รวม 2) มองให้ครบวงจร และ 3) ทหาทางเชื่อมโยงกับเครือข่าย

11. ยึดประโยชน์ส่วนรวม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า มีคนมาถามว่า การเสียสละเพื่อส่วนรวมสำคัญอย่างไร ท่านจึงอธิบายให้ฟัง

- 1) ส่วนรวมอยู่ได้ ส่วนตัวจึงอยู่ได้
- 2) ส่วนรวมได้ประโยชน์ ส่วนตัวก็ได้ประโยชน์
- 3) ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

(โปรดอ่านต่อตอนที่ 2)

